

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Miel Etxeberria Zalbide

*Astigarraga,
Gipuzkoa
(1939)*

Aurkibidea

Biografia

Astigarragako Santiago enean jaio zen, Hernani eta Astigarragako mugaran. Lau senidetan gazteena, Ergobiko eskolan ibili zen, nahiz eta denbora gutxiz izan. Soldadu joateko deitu ziotenean, Afrikara tokatu zitzaion, baina Loiolan egitea lortu zuen. Bere benetako afizioa igeltserotza izan da eta inguruko sagardotegi guztietako obretan izan du egiteko lanen bat. Berean ere, txikitatik ezagutu izan zuen dolarea eta sagardoa egiten dute oraindik ere.

Zintak

ATG-001

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Ansa, Ainhoa
- **Data:** 2010-01-21
- **Iraupena:** 84 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Idoia
- **Transkribatzailea(k):** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Santiago-enea baserriaren jatorria

- **Erref:** ATG-001/002
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:00:29. **Bukatu:** 00:01:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Ama Lazkaokoa zuen. Aita Astigarragako Santiago-enean jaioa. Bera ere bai. Santioko ermitarekin du lotura jatorrian. Hernanin ere bada Santiago-enea. Jaioteguna.

Transkripzioa

- Ama Lazkaokua ordun?
- Bai, bai. Nun, nun. Holaxe.
- Aitta, berriz, hemen jaiyua?
- Aitta, berriz, hemen jaiyua.

- Hemen esaten dezunian, hau ze baserri da?
- Hau Santiago Enea, Astigarraga, Santiago Enea.
- Eta zu zeorre hemen jaiyo ziñan?
- Bai, ni nerone hemen jayua naiz.
- Santiago Enea, hola deittu izan zaio beti?
- Bai, beti, ta Santiyoko Astigarragan do Santiyoko ermita han goyen do. Ta ordun'e ahal zunak ahal zuna in nahiko zun ta hemen jarri emen zun hango seme bat aittak, ezkondata hemen jarri emen zun. Ta hor beheku hoi oin hala da ta lehenore bai, bi bizitzakua da, baiño izen berdiñakin: hoi Hernanikua Santiago Enea ta hau Astigarragakua Santiago enea. Han seme-alabak jarri emen zittun ta hemen semea bakarra.
- Hara, zuen aitta zena?
- Ez, auskalo, auskalo, lehengo gizalditikan, lehendik. Ta gure aitta ta hemen jaiyuak.
- Ta noiz jaiyo ziñen zu?
- Ni jayo nintzan "treinta y nuebian, cuatro de octubre", gerra bukautako urtian jaiyo nintzan ni.

2. Gose urteak; errotak itxita

- **Erref:** ATG-001/004
- **Iraupena:** 0:03:18. **Hasi:** 00:01:58. **Bukatu:** 00:05:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak

Laburpena:

Gose urteak, gerra ondorenekoak. Olioia, ogia eta azukrea falta. Errotak itxita zeuden. Goizuetara arto-irin bila, astoarekin. Guardia Zibilaren kontrolak. Kontrabandoa. Nafarroan irekita eta Gipuzkoan itxita, errotak. Esaera polita. Zer jaten zuten. Boniatoa.

3. Urrik ez; argia nola jarri zuten

- **Erref:** ATG-001/005
- **Iraupena:** 0:04:30. **Hasi:** 00:05:16. **Bukatu:** 00:09:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Santio-enea baserria nolakoa zen. 99 metro koadro zen. Behean zegoen sukaldea, ukuilua bezalaxe. Urrik ez zuten. Argia bost baserritan, bakoitzak bost bonbilla. 6.000 erreal, 1.500 pezeta. Kinkea eta kandela. Karburoa.

4. Ura ez eta eta hiru balderekin bila; auzolana

- **Erref:** ATG-001/006
- **Iraupena:** 0:03:22. **Hasi:** 00:09:46. **Bukatu:** 00:13:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

Urik eza: ur bila baldeekin. Hiru baldekada ur batera, bata lepoan. Dutarik ez. Udan beheko askan garbitzen ziren. Astoan arropa eramanda, amak eskuz garbitzen zituen. Bizilagunak, Mariak, esaten ziona. Auzolana galtzen doa.

5. Lantegietako diruak aldarazi zituen baserriak

- **Erref:** ATG-001/007
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 00:13:08. **Bukatu:** 00:14:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ekonomia eta industria » Industria motak

Laburpena:

Ingurua nola aldatu den. Bost baserri txiki ziren. Gazteak lantegietara joateak ekarri zuen aldaketa. Ganadua. Etxe denak zaharrak ziren, eta lantegietako diruarekin konpondu zituzten. Lau gela zituzten. Obra 1961ean egin zuten.

6. Soldadu Loiolan; igeltsero lanetan

- **Erref:** ATG-001/008
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:14:51. **Bukatu:** 00:16:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Etxeginak

Laburpena:

<p>Loiolara joan zen soldadu. Afrika tokatu, baina lege bati esker libratu zen. Infanterian. Lizentziatu ostean, igeltsero. Hernani, Astigarraga, Irun... lana zegoen tokian. 24 ordu lanean, gaizki.</p>

7. Astigarragako sagardotegiak; dolarea

- **Erref:** ATG-001/009
- **Iraupena:** 0:03:51. **Hasi:** 00:16:54. **Bukatu:** 00:20:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Baserría » Baserriko lanak » Sagardogintza

Laburpena:

<p>Inguruko sagardotegi gehienetan ibili da igeltsero lanetan. Etxean beti

11. Sagarra biltzen; zakuka eta kiloka

- **Erref:** ATG-001/013
- **Iraupena:** 0:04:55. **Hasi:** 00:31:23. **Bukatu:** 00:36:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserría » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Sagarra iraila bukaeran jasotzen da. Eguberrien aurretik hobe. "Kizkaia". Ondokoari adarra jotzen. Gizon-emakume, denak batera. Ez zuten kantatzen. Idiekin kargatu. Zakuka baino nahiago du sagarra pisatzea. Neurria: "kuela".</p>

12. Kanpotik sagarra ekartzen

- **Erref:** ATG-001/015
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:36:28. **Bukatu:** 00:38:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak
- Baserría » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Zakuak 50 kilokoak ziren. Asko betetzen zen zakua. Kanpoko sagarra kiloka etortzen zen, eta garbiagoa da. Kanpotik sagarra ekartzen Zampirain hasi zen. Sagar urtea ez bada, falta.</p>

13. Natura, gorputza bezalaxe

- **Erref:** ATG-001/017
- **Iraupena:** 0:03:49. **Hasi:** 00:38:20. **Bukatu:** 00:42:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura
- Natura » Meteorologia
- Baserría » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Sagarrondoa neguan aldatu behar da, otsailean. Izerdia. Gorputzarekin parekatzen du natura. Arbolak goroldio zuria izaten du, zahartzen hastean. Gaitz berria: arbola gazteak ihartzea.</p>

14. Sagar motak lehen eta orain

- **Erref:** ATG-001/019
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:42:13. **Bukatu:** 00:44:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:

<p>Sagar mota asko galtzen ari dira. Potrokilo sagarra, urtebiak, baztan sagarra, ugarte, patzoloa, txalaka... Diputazioa sagar mota berriak ateratzen ari da. Geza asko erabiltzen zen lehen, orain gazia gehiago. Sagar ustelak.</p>

15. Basoka saltzen zen sagardoa

- **Erref:** ATG-001/020
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:44:42. **Bukatu:** 00:46:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Lehengo sagardotegiak. Basoka saltzen zen gehiena. Txotxa. Ergobian zazpi sagardotegi zeuden eta Martuteneraino. Aste Santuko prozesiotik atera, eta sagardotegira.

16. Emazteak arropa garbia sagardotegira gizonari

- **Erref:** ATG-001/021
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:46:24. **Bukatu:** 00:49:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

Astebete sagardotegitik atera gabe; emaztea arropa garbiarekin bertaraino. Anekdotak: bi gizonen arteko apustua, zeinek gehiago aguantatuko. Bitartean, emaztea behien eta umeen kargu. Gizon eta andreen arteko desberdintasunak. Normala iruditzen zaio biek egitea etxeko lanak, orain. Gurasoak baserrian biak.

17. Ergobiara eskolara; gutxi joaten zen

- **Erref:** ATG-001/022
- **Iraupena:** 0:03:25. **Hasi:** 00:49:02. **Bukatu:** 00:52:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Euskara » Euskararen egoera

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Sakramentuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:

<p>Ergobiara joaten zen eskolara, baina gutxi. Beti lana baserrian. Gaueko eskolan, Mariarekin. Maistra bizkaitarrak Etxeberria "b"rekin idazteko esaten zion, hurrengoak "Ch" eta "v"rekin. Erdaraz. 7 urtetik 11ra eskolan, Jaunartzea egiteko.</p>

18. Umetako jostaketak; dena zen bekatu

- **Erref:** ATG-001/023
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:52:27. **Bukatu:** 00:54:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

<p>Jostaketak. Gordeketan. "Amarrillun" jolasa nola zen. Astoketa. Neska eta mutil elkarrekin. Sokasaltoa. Gaiztakeria gutxi egiten zuten. Dena zen bekatu lehen, orain ez. Goizegi jaio zela dio. Ezin musurik eman ezkondu arte.</p>

19. Kilker eta kabi bila; kukuaren arrautzak

- **Erref:** ATG-001/024
- **Iraupena:** 0:03:45. **Hasi:** 00:54:35. **Bukatu:** 00:58:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Fauna » Natura » Basoko animaliak » Zomorroak
- Natura » Fauna » Hegaztiak
- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

<p>Gaztetako entretenimenduak. Jostaketak aldatu egiten ziren. Kilkerak harrapatzen, belar luzearekin. Kilker gutxi dago orain. Kilkerra nolakoa den. Txori kabi bila; zozokumeak frijitu ta jan. Kukuaren arrautzak. Txepetxa gutxi ikusten da orain. Txantxangorria hiltzea bekatua zen.</p>

20. Zepoa jartzen zuten, txoriak harrapatzeko

- **Erref:** ATG-001/025
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:58:20. **Bukatu:** 01:01:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak
- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak

Laburpena:

Zozoak, birigarroak. Zepoan txantxangorria erortzen zen haien orde. Goseak zeuden eta gustura jaten zituzten. Mikak artoa jaten du. Izkinazoaren izaera, zaila dela botatzen. Esaera zaharra.

21. Zapelaitzak txitoak eraman; azeria, otsoa, basurdea

- **Erref:** ATG-001/026
- **Iraupena:** 0:03:55. **Hasi:** 01:01:20. **Bukatu:** 01:05:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Natura » Fauna

Laburpena:

Zapelaitzak, beleak. Txitoak eramaten zituen zapelaitzak siestan ziren bitartean. Nolakoa den. Arranoak gutxi. Hiltegitako tripak botatzen zizkieten lehen, orain ez. Azeriaren gaiztakeriak. Oraingo artzainen jokaera. Otsoa. Basurdea.

22. Basahuntzak, sagarrei kalte

- **Erref:** ATG-001/027
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 01:05:15. **Bukatu:** 01:07:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Natura » Fauna

Laburpena:

Basahuntzak sagarrei kalte egiten diete, baina debekatuta dago botatzea. Gaizki iruditzen zaio. Lehen gutxiago zeuden. Ahuntzak arbola zuritu egiten du.

23. "Lasto-bala"rekin argi eginez mezetara

- **Erref:** ATG-001/031
- **Iraupena:** 0:03:47. **Hasi:** 01:08:26. **Bukatu:** 01:12:13
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Elizaren indarra
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Herri bideak aipatzen ditu. Bide asko eta txarrak baino hobea da bakarra baina ona. Astigarragara. Gariarekin argi eginez joaten ziren Astigarragara mezetara, 05:30erako, igandero. "Lasto-bala". Bideetako lohía. Poliposo baserría. Bezperak. Santioko ermita.

24. Oinez hara eta hona; eskolari garrantzirik ez

- **Erref:** ATG-001/032
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 01:12:13. **Bukatu:** 01:14:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Bezperak. Berrogei bat minutuko bidea zuten Astigarragara. Hernani urrutiago geratzen zitzaien. Eskolara Ergobiara. Eskolari ez zitzaion garrantzirik ematen.

25. Igeltsero lanen ondoren lantegira

- **Erref:** ATG-001/033
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 01:14:23. **Bukatu:** 01:16:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak
- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lanbideak » Etxeginak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

Azkeneko urteak fabrikan egin zituen, erretiroa hartu arte. Obran hogeit bat urte egin zituen, gustura. Behiak gobernatu. Hamaika orduko lan egunak. Fabrikako lanak.

26. Paisaia nola aldatu den

- **Erref:** ATG-001/034
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 01:16:12. **Bukatu:** 01:18:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak

Laburpena:

Paisaia nola aldatu den. Lantegiak noiz egin zituzten. Esaera zaharra. Astigarragan 1.000 lagun bizi ziren.

27. Erriberak eta portuak

- **Erref:** ATG-001/036
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 01:18:52. **Bukatu:** 01:20:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Aldaketak eta arazoak
- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

<p>Babarruna, artoa eta baratzea. Erribera. Ibarluze. Martutene. AHT. Azkenengo zentrala. Porturik ez zen Astigarragan, Hernanin bai. Ergobiraino iristen da itsasgora.</p>

Transkripzioa

- Babarruna ta zala esaten dezu gehiyena: babarruna, artua...
- Artua ta baratza.
- Hemen erribera asko zen, ez?
- Uuu, hemen erribera ikearri. Ba al dakizu nolako, zea, Ibarluze... Haik'e danak eta hemen hasi zeatikan Orbegozueneko hontatik eta Astigarragako zulu hoi, hoi kriston erriberak zian. Millakak eta millaka metruak zian hor. Oaindikan'e, oaindikan'e... Geo Martuteneko zulu hoi, dana. Oaindikan'e, oaindikan'e sail earrak bade hor e? Honako tren rapidua o pasa bihar dula o... ta horrentzako reserbatu ta hor oaindikan'e sail haundik daude.
- Eta erreka bazter hoi aberatsa izango zen ba gauza batian o... Zentralik eta izaten al zen?
- Ez, atzeneko zentrala hemen bakizu nun daon? Lizarra ba al dakizu nun zan zuk?
- Ez.
- Ibarluze? Ibarluze? Hua baiño pixkat lehentxio zan.
- Azkenengo zentrala.
- Bai, hortxe, oain'e han dao hua.
- Goizuta aldea.
- Bai, Goizutatikan horrea. Hoi zan atzenekua. Hortik behera ez zan zentralik.
- Baiño portua bai, ordia?
- Bai, portu esaten diyotena Hernanin e? Hernanin.
- Astigarragan ez zan?
- Ez, ez zan Astigarragan.
- Gaizki ikusi dut ordun. Hor erreka hortan izaten al zan barkuk eta haik eta izaten al zan?
- Portuaiño baiyetz esaten due, nik ez det ezautu.
- Oain Ergobiraiño marea alta, Ergobiko zubiya nola dao? Horreaiño esaten dute altxatzen dala marea alta, horreaiño.

28. Dantzan gutxi, neskatan ere bai

- **Erref:** ATG-001/037
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 01:20:30. **Bukatu:** 01:22:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

<p>Festatan gutxi ibili da. Oialumara jaisten ziren, eta Hernanira Tilosetara. Dantzarik ez, beti begira. Jai arratsaldean lanean ibilita joaten ziren, nekatuta. Neska-laguntza. Errespetua galdu dela dio.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-04-05

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com